

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce **J. H.**, proti žalované **České správě sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 2. 2003, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 3. 2007, č. j. 22 Ca 15/2007 - 63, o námitce podjatosti uplatněné žalobcem,

t a k t o :

Soudci Nejvyššího správního soudu JUDr. Milada Tomková, JUDr. Brigita Chrastilová a JUDr. Bohuslav Hnízdil **n e j s o u v y l o u ě n í** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 6 Ads 61/2007.

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaná brojí kasační stížností proti shora označenému rozsudku Krajského soudu v Ostravě, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 14. 2. 2003, č. j. X. Tímto rozhodnutím žalovaná opětovně zamítla žalobcovu žádost ze dne 31. 10. 2001 o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945.

K vyrozumění o složení senátu ze dne 2. 7. 2007 vznesl žalobce ve svém podání ze dne 12. 7. 2007 námitku podjatosti vůči celému šestému senátu Nejvyššího správního soudu, složenému ze soudců JUDr. Milady Tomkové, JUDr. Brigity Chrastilové a JUDr. Bohuslava Hnízdila. Uvedl, že tento senát rozhodoval o kasační stížnosti ve věci týkající se jiného žalobcova nároku z titulu jeho plné soudní rehabilitace a vydal diskriminační rozsudek č. j. 6 As 13/2004 - 57. Tento rozsudek neopřel o spolehlivě zjištěný skutkový stav věci, když nepřipustil listiny, prokazující aplikovatelnost zákona o soudní rehabilitaci a zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu na žalobcův případ. Ignoroval též skutečnost, že účelem § 30 odst. 2 zákona o soudní rehabilitaci bylo umožnit rychlé přezkoumání případů osob protiprávně odsouzených tak, že jim byly podsunuty trestné činy, které se vůbec nestaly. Soud tak vědomě či nevědomě zamtlil justiční zločin komunistického režimu a žalobce znovu potrestal za to, že jak v průběhu jeho věznění ve Valdicích, tak po dalších třicet let odporoval konkrétním protiprávnostem komunistického režimu, a to i nad rámec jeho případu. Důkazy

o těchto skutečnostech se nacházejí na oddělení Policie České republiky v Brně – Žabovřeskách jako součást protokolu o vykradení soudního spisu.

Ve svém vyjádření k podané námitce podjatosti dotčení soudci shodně uvedli, že ani k věci, ani k účastníkům nemají žádný zvláštní vztah, a nepodíleli se na rozhodování ve věcech žalobce ani u správního orgánu, ani v předchozím soudním řízení.

Věc byla v souladu s § 8 odst. 5 s. ř. s. (srov. č. 49/2004 Sb. NSS), předložena k rozhodnutí jinému senátu Nejvyššího správního soudu, který shledal námitku podjatosti nedůvodnou.

Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.

Podjatost soudce zasahuje do principu nezávislosti soudce, neboť nestrannost soudce tento princip předpokládá. Samotný pojem soudce totiž s sebou nese atribut nezájatosti a nestrannosti a bez toho, že by se nepředpokládal, nebylo by důvodu ani pro konstituování soudní moci jako jednoho z pilířů demokratické společnosti. Rozhodnutí o vyloučení soudce z důvodů uvedených v § 8 s. ř. s. představuje výjimku z ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (článek 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Tak, jak zákon tuto příslušnost stanovil, je zásadně dána, a postup, kterým je věc odnímána soudu příslušnému a přikázána soudu, resp. soudci jinému, je nutno chápat jako postup výjimečný. Vzhledem k tomu lze vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci jen výjimečně a ze skutečně závažných důvodů, které mu reálně brání rozhodnout v souladu se zákonem nezaujatě a spravedlivě (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 - 16, www.nssoud.cz).

V daném případě žalobce námitku podjatosti opírá výlučně o postup a rozhodnutí šestého senátu Nejvyššího správního soudu ve věci vedené pod sp. zn. 6 As 13/2004. Předmětem této věci byla kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. 11. 2003, č. j. 5 Nc 17/2003 - 23, kterým bylo podle § 37 odst. 5 s. ř. s. odmítnuto jeho podání ze dne 6. 6. 2003, označené „*Soudní rehabilitace - určovací žaloba*“. Tímto podáním se domáhal, aby soud určil, zda dvě přiložená pravomocná rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně spolu s pravomocným usnesením o zastavení trestního stíhání pro absenci trestného činu a s odkazem na § 30 odst. 3 zákona o soudní rehabilitaci, jsou dostatečným a pro správní orgány závazným podkladem pro výplatu odškodnění ve smyslu části šesté téhož zákona.

Jak však soud zjistil ze své evidence, dotčení soudci se podíleli na rozhodování i v dalších věcech, v nichž byli žalobce i žalovaná účastníky řízení před Nejvyšším správním soudem, a pro celkové posouzení existence důvodů k pochybnostem o nepodjatosti dotčených soudců shledal potřebným zabývat se i těmito dalšími kauzami. Jedná se o věci vedené pod:

- sp. zn. 6 Ads 52/2003, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 3. 2003, č. j. 43 Ca 210/2002 - 32, kterým byla zamítnuta

jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 7. 2002, č. j. X, ve věci úpravy jeho starobního důchodu podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci,

- sp. zn. 6 Ads 31/2004, o kasační stížnosti žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 15. 4. 2004, č. j. 12 Ca 18/2004 - 18, jímž tento soud postoupil žalobcovu žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 2. 2003, č. j. X, ve věci žádosti o přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.; místně příslušnému Krajskému soudu v Ostravě.

Předmětem věci, vedené Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 6 Ads 61/2007, v níž byla podána i předmětná námitka podjatosti, pak je kasační stížnost žalované proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 7. 3. 2007, č. j. 22 Ca 15/2007 - 63, kterým bylo zrušeno její rozhodnutí ze dne 14. 2. 2003, č. j. X, o zamítnutí žalobcovy žádosti ze dne 31. 10. 2001 o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.

Protože geneze vztahů mezi účastníky řízení je jim dobře známa, omezí se soud na konstatování, že jak vyplynulo z předložených soudních spisů, domáhal se žalobce na základě svého tvrzení o účasti na soudní rehabilitaci dle zákona o soudní rehabilitaci nejprve (a opakovaně) úpravy starobního důchodu a posléze, po schválení zákona č. 261/2001 Sb., též poskytnutí jednorázové peněžní částky. Jádro sporu pak po celou dobu leží právě v otázce žalobcovy účasti na soudní rehabilitaci dle zákona o soudní rehabilitaci, tedy zda ke zrušení protiprávních rozhodnutí Okresního soudu ve Vsetíně a Krajského soudu v Ostravě (jimiž byl žalobce v roce 1964 odsouzen za spáchání trestného činu rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví) rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 2. 11. 1993, sp. zn. 7 Tz 39/91, došlo v procesu a z důvodů uvedených v zákoně o soudní rehabilitaci.

I když se tedy v jednotlivých uvedených věcech konkrétní předmět řízení lišil v závislosti na tom, čeho se v daném momentě žalobce domáhal, výše specifikované jádro sporu mezi účastníky řízení zůstávalo ve všech případech totožné. Z toho je zřejmé, že z pohledu členů šestého senátu nelze o neznalosti jádra sporu hovořit.

V daném případě tak bylo nutno zjistit, jestli k seznámení se dotčených soudců s podstatou věci nedošlo způsobem, se kterým zákon spojuje jejich vyloučení, a tedy s ohledem na obsah žalobcovy námítky určit, zda se členové šestého senátu svým rozhodováním ve výše uvedených věcech nepodíleli na projednávání a rozhodování věci v „*předchozím soudním řízení*“. Interpretací tohoto pojmu se přitom již Nejvyšší správní soud zabýval (srov. zejména rozhodnutí č. 53/2004 a č. 545/2005 Sb. NSS) a uzavřel, že překážkou, která je důvodem podjatosti soudce z důvodu podílu na předchozím soudním řízení může být pouze skutečnost, že by soudce na jiném stupni soudní hierarchie rozhodoval o totožné věci (totožnost věci je dána totožností účastníků a předmětu řízení), na které se podílel na odlišném stupni. Jinými slovy tutéž věc nemůže u krajského soudu a poté v řízení opravném u Nejvyššího správního soudu projednávat a rozhodovat stejný soudce.

Právní úprava § 8 odst. 1 věta druhá a třetí s. ř. s. tedy vyjadřuje princip instanční oddělenosti řízení před jednotlivými funkčně příslušnými soudy, a to jako záruku vnitřní nezávislosti soudní soustavy, a tím i práva každého na spravedlivý proces. V judikatuře Nejvyššího soudu zabývající se institutem vyloučení soudců (např. sp. zn. 26 Cdo 74/99, www.nsoud.cz) i v dosavadní judikatuře Nejvyššího správního soudu (např. č. 433/2005 Sb.

NSS) je patrný konzistentní přístup v tom směru, že soudce má čerpat poznatky potřebné pro projednávání a rozhodování věci z těch pramenů a tím způsobem, jež jsou vlastní té fázi řízení, k níž je podle pravidel funkční příslušnosti povolán. Z toho plyne, že není kladen důraz na absolutní neznalost projednávaného případu soudcem, překážkou pro projednání a rozhodnutí věci není jakékoliv dřívější poznání o dané věci. Ve správním soudnictví tak zpravidla v případě žaloby podané proti „novému“ rozhodnutí správního orgánu (v důsledku zrušujícího soudního výroku) rozhoduje tentýž senát, který nepochybně poznatky o věci již má.

I když by se tak s určitou mírou abstrakce dalo hovořit o totožnosti věcí (jádra sporu), z hlediska § 8 s. ř. s. je podstatné, že členové šestého senátu se v žádném z případů nepodíleli na řízení před krajským soudem a nebudou užívat k projednání a rozhodnutí věci žádné poznatky, jež by mohly vzbudit pochybnosti o vnitřní nezávislosti soudních instancí.

Skutečnost, že na Nejvyšším správním soudu projednávali a rozhodovali dřívější věci týchž účastníků, a tedy i žalobcem namítanou věc sp. zn. 6 As 13/2004, proto není důvodem k jejich vyloučení.

Poukázal-li pak žalobce na konkrétní vady rozsudku Nejvyššího správního soudu vydaného ve věci sp. zn. 6 As 13/2004, je nutno uvést, že okolnosti spočívající v postupu soudce v konkrétní věci či jeho rozhodování, zásadně nejsou samy o sobě, tedy aniž by ukazovaly na důvod jiný (např. na poměr k věci či účastníkům), důvody relevantními pro vyloučení soudce, neboť v postupu soudce při projednávání konkrétní věci se projevuje samotný výkon soudnictví.

Žádnými dalšími konkrétními skutečnostmi, které by nasvědčovaly důvodům podjatosti pro poměr uvedených soudců k věci nebo k účastníkům řízení, námitka odůvodněna není, stejně tak z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud žádné skutečnosti nasvědčující podjatosti nezjistil. Okolnosti, ze kterých žalobce dovozuje podjatost, tak nelze bez přistoupení dalších faktů považovat za skutečnosti, jež by svědčily o existenci zvláštního poměru uvedených soudců k žalobci, žalovanému či k věci samé, pro nějž by měl mít Nejvyšší správní soud pochybnosti o jejich nepodjatosti. Nebylo ani zjištěno, že by se tito soudci podíleli na projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení nebo v řízení správním. Za situace, kdy rovněž dotčení soudci vyloučili existenci skutečností, jež by mohly být důvodem k jejich podjatosti, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto usnesení.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 29. srpna 2007

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu